

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

Disputationes Chirurgicæ Selectæ

**Haller, Albrecht von
Lausannæ, MDCCLVI.**

VD18 90538986

CXXXVII. August. Frider. Walther. Programma. De Aneurismate.

urn:nbn:de:gbv:45:1-16618

AUGUST. FRIDER. WALTHER

P R O G R A M M A

D E A N E U R I S M A T E

Lipf. 1738.

Arteria magna, ut ex sinistro cordis ventriculo prodiit, ab basi cordis, auriculis, & interno pericardio primùm involucrium adcepit; deinde laxo & celluloso, sed mox coacto contextu vestitur, & in tunicarum numero, firma & tendinosa succedit; postea musculosa sequitur, & copiosis fibris annularibus & carnofis constat; tandem, post alium, minoremque cellulofum contextum, qui denuo se immiscet, obductio nervosa occurrit. Hæc ultima membrana duplo tenuior, quam tendinosa est, internamque arteriæ superficiem in vivis lubricam facit, & omnibus his tunicarum stratis construitur aorta, atque munitur; sed canalis vim elasticam, atque robur, tendinosum, atque musculofum involucrium præcæteris præstant. Nos illa membranarum nomina cum celeberrimo *Heistero* retinemus, nec de conciliandis pluribus nominibus, quæ alii anatomici imposuerunt, aut de ordine plurium mutando solliciti sumus. Neque vero ab initio arteriam magnam tantum ab una parte velamento externo obduci patet, neque omnem cellulofum contextum, qui subjicitur, æquali laxitate constare intelligitur: & nos nerveam, & musculofam tunicam inter se confundere veremur, sicut hæc ita nihilo minus adcepit, & docuit *Alexander Monro Medical Essays Vol. 2. n. 16.* quandoquidem illum rerum ordinem, quem diximus, etiam dum hæc perscribimus, in canale, ad arbitrium & nutum illius scriptoris prævia maceratione præparato, luculenter discernimus, atque repetimus. Hoc enim inter alia præfens fert institutum nostrum, ut vulnus arteriæ ab aneurismate distinguamus; præsertim, cum clarissimo *Joanni Freindio Histor. Medic. Part. I.* concedamus, quod plures subinde scriptores, utrumque morbum ab altero minus, quam par est, distinxerint, qui observationes de aneurismate fecerunt, & literis consignaverunt.

† Cum itaque arteria vulneratur, aut rumpitur, & hæmorrhagia consequitur, sed internis, externisque impedimentis, aut remediis, fluxus sanguinis imperfecte sistitur, nec vulnus apte solidatur, tum minor suffillatio, in propria arteriæ cellulosa membrana, sed multo major, & impetuosior in propinquare partium celluloso contextu suffusio erit, &

cruor diversa veluti strata, scilicet, alia pallidior coagulo, alia vero obscuriore purpureo, quin sanguine florido quoque plena, in tumore, qui inde subnascitur, brevi tempore feret; cumque morbum aneurisma spurium chirurgiæ scriptores vocarunt. Quemadmodum vero cum his omnibus clarissimis viris, tum majores, tum vero minores arterias, etiam externis, internisque corporis humani sedibus obvias, denique præter modum ante dilatatas, vel non dilatatas, & quidem multiplici occasione data, inter alia dirumpi, vel vulnere, & rosione aperiri, nos merito præsumimus; ita, ubi accidit, ut arteriæ, quæ læduntur, una cum tumore inde subnato, & aucto, profundior situm habeant, pulsusque, tanquam rei subjectæ indicem, obscurant, tum ipsum quoque *Freindium*, & alium omnem experientissimum virum fallere, vel incertum detinere solent, scilicet, an dilatata, seu aneurismatica arteria, & quidem aperta, an vero tantum simplex arteriæ vulnus subsit. Hanc ob causam, distinctam veri falsique aneurismatis adpellationem, usque quoque receptam, retinendam porro esse, nos contra *Freindium* monemus. Nemo enim unquam ignoravit, quod, adcurate loquendo, vulnus arteriæ aneurismatis nomine insigniri per se non mereatur.

At *Freindius* distentionem arteriæ, & succedentem in aneurismate hujus illiusque membranæ vasis divisionem impugnat; sed, contra *Fernelium*, *Hildanum*, *Diemerbroeckium*, *Bartholinum*, *Ruyfchium* & plures, paulo acrius disputat, & nihilo absolutius effuso sanguine, tanquam si esset eorum causa, quæ in aneurismate sunt; sua doctrina nititur, cum exempla perstringit, quæ præstantissimi viri commemoraverunt. Eo enim vero is processit, ut, quod in tumore præcedit, & sequitur, minus, quam par erat, inter se conferret; sed de cruore & suffusione permixte statueret, nullumque, præter subitum rupturæ vasis, & vulneris casum, aneurisma oriri, haud obscure doceret. Nihilo minus ita quoque varices, tanquam similes tumores in venis fieri, & subinde exulcerari, ultimamque pelliculam, post alias rumpi, inter omnes constat: nec tamen arteriæ distentio adeo ab unius alteriusque tuniciæ rupturæ modo differt, ut gravem celeberrimi illi viri censuram *Freindii* meruerint. Hujus doctrinæ quanquam sectator *Morrous* esset l. c. num. 17. tamen carnosæ tuniciæ fibras, distentione canalibus, præ ceteris divelli docuit: & nos, crescente tumore, & copia interni coaguli adaucta, pulsus debilitari, atque ad sensum obscurari, hoc cum *Ruyfchio* & aliis inferimus; quin, in magno tumore, & pulsus fere deletum, & omnes carnosas fibras destructas esse facile contendimus. Hoc fato, temporeque accidit, ut ita quoque proprii arteriæ cellulosi, & laxiores contextus tenuentur, & oblitterentur, neque, ob hanc causam facile inter membranas sugillatio fiat: &, fortassis ideo *Lancisus*, & nonnulli alii scriptores reprehendi merentur, quod ab lenta solutione singularum tunicarum, & natis inde diversis intervallis, alieno scilicet humore impletis, & auctis, omnem crassitiam & ambitum tumoris paulo absolutius deduxerunt.

runt.

runt. Nam cum arteriæ tumore, grandiore jam facto, præter carneam, quæ superfunt densioris contextus membranæ coalescunt, varieque interno ponderi cedunt; imo ingens tumor, quantum permulti scriptores observarunt, uno, aut pluribus locis finditur, & rumpitur; & tandem interno, perinde, ac externo sanguinis coagulo, quasi nova, & monstrosa sanguinis via paratur, laminæque, & aliena veluti strata, novique, & morbosi officium vicinorum nexus, quin eorum caries, & alia cum tempore fiunt. Nam, præ cruoris acrimonia, & putredine, dira symptomata superveniunt, ac non nisi fato, cum internum est vitium, aliquando protrahitur vita; donec mors subita plerumque consequatur. Nihilominus anceps, & ante obitum, sæpius dubium esse solet, an vasis membranæ, quæ diuturna pressione male adficiuntur, saltem extenuentur, an vero prava ratione nutriantur. Nam utrumque fieri, id sectiones cadaverum docuerunt. Quo ultimo, & rariore fortassis casu, non penitus ab re alienum erit, cum *Lancisio*, & aliis præsumere, quod ex crustis, & propriarum arteriæ tunicarum laminis, scilicet morbo auctis, proxime aneurismata constant, & fiunt. Sed minorem, & in pectore absconditum arteriæ tumorem, nec laminis morborum constantem, rumpi nihilominus posse, exemplum docebit, quod modo proponimus.

Anno 1723 servus, quinquagenario major, brevis staturæ, sed armosus, ac sanus visus, sanguineque plenus homo, quod in terram forte ceciderat, sublaturus, corpus inclinat, ac, sub hoc flexu semianimis proster-nitur, & tribus, vel quatuor horæ momentis obit. Quo facto, nos artis medicæ studiosos convocavimus, & sectione cadaveris invenimus, & demonstravimus, quæ nunc repetere lubet. Herniæ inguinalis memorabilem speciem, dextro abdominis loco, ilei intestini processus & diverticulum fecit, quod medii digiti longitudinem, & crassitiem habuit, & cum abdomen incisum esset, ex morbofo peritonæi processu eductum fuit. Simile ilei diverticulum *Frid. Ruyschius Catal. Rarior. p. m. 63. fig. 3.* pinxit. Neque vero ante id tempus, neque postea, nobis hunc processum observandi occasio se obtulit. Pancreas scirrhis passim obsessum, vasa bilifera, una cum fellis folliculo, humore turgida, sanguifera autem vasa partim flaccida, vidimus, & præter hæc notabiliora, etiam in thorace, sectione aperto, dexter pulmonis lobus, altera, & quidem superiore sui parte, cum pleura membrana cohæsit, & magna arteria, sanguine fere vacua fuit: at arteriæ arcus, licet inanis fere videretur, nihilominus, parte extra pericardium visa, insolitam distentionem vase pleno olim factam esse, significavit; quam aorta, qua parte pericardio innectitur, ab idoneo & naturali capacitatis modo haud ita abesset. Jam, præter omnem modum tumidum quoque factum pericardium sensui occurrebat, & ex eodem inciso, duæ sanguinis libræ, cum pauco ejus coagulo profluxerunt. Cor, una cum suis auriculis etiam ultimis pulsibus exhaustum, & sanguine vacuum reperimus; & parum cruoris in surgente aortæ trunco, nihilominus aliquanto major ejus pars in pulmonali arteria & vena supererat: at propriæ cordis arteriæ ma-

gis,

gis, quam venæ, eodem humore depletæ erant. Nullus in cordis ventriculis, aut ejus auriculis, aut communibus vasis, inventus polypus est; sed, pollicis intervallo ab magnæ arteriæ origine, cordeque, aneurisma ovi minoris magnitudinis in pericardio obvium eo fere loco fuit, quo ingens illud esse coeperat, quod laudatus *Ruyfchius obs.* 37. delineavit. Nos istius tabulam, & ejus expositionem hoc loco subjungimus. Tumor ab parte priori & laterali dextra, obliquum vulnus videndum dedit; & hoc pisum admisit, ac, labiorum inæqualitate, ruptum tumorem esse confirmavit. Juxta eum hiatus, & in toto tumoris ambitu, sicut in aorta quoque reliqua, membranas ab nexu suo consueto, & naturali modo, & crassitie, haud recessisse experti sumus, ut neque sugillationis nota circum vulneris hiatus adparet. Ex quo tumore, derepente quidem aperto, flumen sanguinis prorupit, & effusio brevissimo temporis intervallo vitæ finem fecit.

Majora aneurismata, quin enormia, utut in pectore, & aliis internis fedibus obvia, & nata, per multos quidem annos plures mortales gestarunt; cujus generis exempla habent *Ruyfchius obs.* 37. 38. *Lancisus de mortibus subitaneis obs.* 5. *Philosoph. Transact. Angl. Vol. 7. p.* 318. *Ephemerides Nat. Curios. An. 1. Dec. 1. obs.* 18. *Barbette Prax. L. 2. c. 3. p.* 30. *Histor. Morbor. Vratislav. An. 1701.* & plura relata leguntur apud *Freindium l. c.* Ad hæc, externis quoque corporis locis, variæ magnitudinis arteriarum tumores, absque eo, ut intra paucos annos aperirentur, alii etiam sustinuerunt. Nam, ex violento brachii motu, aneurisma femina adcepit, & ultra quinquaginta annos ipsum gessit, *Hist. Morb. Vratisl. Anno 1700.* nec tamen hæc ex illo morbo, sed maligna febre mortua est. Huc spectat aneurisma, nucis juglandis magnitudine, in utraque parte colli visum, & ab tussi natum *Eph. N. C. Dec. 1. An. 4. §. 5. p.* 102. & aliud, ab vehementi risu, in frontali arteria obortum *Act. Erud. Lips. Anno 1699. p.* 51. & reliqua. Plures sunt rationes, quæ nos arguere jubent, illud aneurisma, quod nos in arteria aorta vidimus, & modo descripsimus, hominem, quem proposuimus, minori tempore ante quam obiret, sibi contraxisse. Nam omnia circum tumorem, & in interno ejus ambitu absuerunt, quæ veterem esse morbum probare possent; quin ipsa tumoris conditio & parvitas, hanc adfertionem confirmare videtur, & quæstionem fere decidit. Illum vero corporis nixum, flexumque, quo homo ante obitum se ipsum inclinaverat, nemo pro tanto habebit, ut fluminis vitalis perruptio illico inde per se fieri debuisse. Etiam si enim cum *Freindio* nos opinemur: arteriam, hac sede, quam diximus, ad acquirendum tumorem, ob propinquum arcum, qui sanguinis flumini adversum tenet, præ aliis in corpore locis, disponi; & quanquam post aneurysmatis morbum, ex causa, quæ nos quidem latet, illatum, arteriam primum intra thoracem, ex parte distentam esse, deinde, cordi majorem sanguinis molem promovendam perpetuo hanc objecisse, & restitisse, sic conjicere velimus; denique, quanquam illa hominis, laboribus quidem adsueta, proxime ante obitum facta corporis inclinatio ad-

cesse.

cefferit: nihilo minus tantum effectum & tumoris haud magni, nec alio loco extenuati fissuram consecutam esse miramur. Verum, hoc quoque exemplo probatur, & infertur: singulari aneurismatis interno loco, distentionem arteriæ, absque vulnere, & notabili læsione, & divisione internarum ejus tunicarum paulatim fieri, proinde in aliis corporis quoque locis, & exemplis, temporis intervallum majus vel minus requiri, donec sanguis prorumpat, & morbosis laminis & crustis tumor atque vulnus vestiatur; quæ omnia *Freindius* paullo absolutius in aneurismate, & propius ab morbo illato, ac semper consequi cogitavit. Tandem, si arteriæ simplex vulnus, & factus inde tumor, aneurisma spurium dici non debet, superest, ut verum aneurisma aliud apertum, aliud clausum esse concedamus, & nihilo magis inanem, quam acriorem ita litem *Freindius* movit.

F I N I S.

TABULÆ EXPOSITIO.

- A. Auricula cordis dextra.
- B. Vena cava minor, quæ ascendens dicitur.
- C. Arteriæ magnæ principium.
- D. Pars arcus aortæ.
- E. Aneurisma.
- F. Locus vulneris, ubi ruptus tumor erat.
- G. Arteria pulmonalis.
- H. Auriculæ cordis sinistræ pars.

CXXXVIII

D E

STUPENDO ANEURISMATE
IN BRACHIO FELICITER
PER OPERATIONEM CURATO,
DISPUTATIO.

Præside

HERM. FRID. TEICHMEYER;

Respondente Auctore

NATHAN. THEOPHILO EMRICH

URATISLAVIENSIS,

Jenæ 1734 Martii.

B b 2

